

DISKRIMINERINGS
OMBUDSMANNEN
YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAÁSVUODAAITTARDEADJJI

Sammandrag

Praxis för uppehållstillstånd för offer för människohandel

Undersökningen granskade praxisen för uppehållstillstånd för offer för människohandel. Avsikten med reformen av utlänningslagen 2006 var att främja skyddet av offer för människohandel (L 619/2006). Utlänningslagen kompletterades med en särskild bestämmelse (52 a §), enligt vilken offer för människohandel kan beviljas tillfälliga eller kontinuerliga uppehållstillstånd. Tillfälligt uppehållstillstånd kan beviljas, om det på grund av en brottsprocess är motiverat att offret för människohandel vistas i Finland. Kontinuerligt uppehållstillstånd kan beviljas, om ett offer för människohandel befinner sig i en särskilt utsatt ställning. Offer för människohandel kan beviljas kontinuerligt uppehållstillstånd också av individuella mänskliga orsaker, till exempel en sårbar ställning (52 §).

Undersökningen granskade hurdana offer för människohandel som hade identifierats av Migrationsverket samt hur utlänningslagen har tillämpats vid behandlingen av deras ansökningar om uppehållstillstånd. Tonvikten låg på granskningen av tillämpningen av 52 a § och 52 § i utlänningslagen och gränsdragningen mellan dessa bestämmelser. En av de centrala frågorna var att utreda hur man bedömde sårbarheten av offer för människohandel och hurdana faktorer som tillmättes betydelse vid sårbarhetsbedömningen.

Undersökningsmaterialet utgjordes av Migrationsverkets beslut under åren 2018–2020 med tecken på eventuella offer för människohandel. I besluten tillämpades bestämmelsen enligt 52 a § i utlänningslagen, och också bestämmelserna om internationellt skydd (87–88 §) och individuella mänskliga orsaker (52 §). Det fanns sammanlagt 461 beslut i registermaterialet, av vilka 145 valdes för närmare granskning.

I registermaterialet var omkring 60 procent av sökandena kvinnor och omkring 40 procent män. Största delen av sökandena kommer från Nigeria, Somalia, Irak eller Afghanistan. Omkring 67 procent av sökandena fick ett positivt beslut, medan omkring 33 procent fick ett negativt beslut. Sökandenas genomsnittliga ålder både vad gäller positiva och negativa beslut var 26 år. Kvinnorna var i regel något äldre än männen.

De beslut som valdes för närmare granskning handlade så gott som alltid om tvångsarbete, sexuellt utnyttjande eller tvångsäktenskap. För de flesta hade utnyttjandet skett utanför Finland. Utnyttjandets varaktighet varierade, men i synnerhet en del av kvinnorna hade utsatts för långvarigt sexuellt våld. Anhopning av människohandel kom tydligt fram i besluten. Offret hade alltså utnyttjats upprepade gånger under olika skeden av hans eller hennes liv. För vissa offer hade utnyttjandet börjat i deras barndom och fortsatt i olika former under hela deras vuxna liv.

DISKRIMINERINGS
OMBUDSMANNEN
YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAÁSVUODÁÁITTARDEADDJI

Undersökningen kom fram till att ett positivt beslut beviljades i regel på grund av internationellt skydd (87–88 §), men människohandel var inte den huvudsakliga orsaken för beviljandet. Näst flest uppehållstillstånd beviljades på grund av individuella mänskliga orsaker (52 §). I dessa fall tog man ofta ställning till människohandel, vilket hade betydelse för beviljandet av uppehållstillstånd i och med att offret ansågs ha varit i en sårbar ställning. Tredje flest uppehållstillstånd till offer för människohandel beviljades med stöd av 52 a § i utlänningslagen antingen som tillfälliga eller kontinuerliga.

Bestämmelsen om offer för människohandel (52 a §) tillämpades relativt sällan. Under 2018–2020 beviljades offer för människohandel sammanlagt 29 uppehållstillstånd, av vilka 15 var tillfälliga och 14 kontinuerliga. En del av besluten beviljades på basis av en första ansökan och en del handlade om fortsatta uppehållstillstånd. Undersökningen visade att det är väldigt svårt för offer för människohandel att få kontinuerligt uppehållstillstånd på basis av en särskilt sårbar ställning. Tröskeln för tolkningen att ett offer för människohandel befinner sig i en särskilt sårbar ställning var väldigt hög.

Undersökningen gav ny information om sårbarhetsbedömningen av offer för människohandel. Denna information kan nyttjas både vid lagberedningen och i utvecklingen av myndighetspraxis. Enligt undersökningen var sårbarhetsbedömningen av offer för människohandel mångsidig, men varierande. Vid sårbarhetsbedömningen tog man upp karaktären, särdragen och konsekvenserna av det utnyttjande som sökanden blivit utsatt för. Vid sårbarhetsbedömningen beaktades också sökandens egenskaper, de kunskaper och färdigheter hen hade skaffat sig samt sökandens levnadslopp som kan ha inkluderat faktorer som belastar sökandens fysiska och psykiska hälsa. Sårbarheten förknippades med frågan om hur sökanden efter återresa till hemlandet kan klara sitt uppehälle och ta hand om sin hälsa samt undvika att bli offer på nytt. Det ansågs även ha betydelse hur den sociala omgivningen skulle förhålla sig till en person som återvänder till hemlandet och hurdant skydd personen skulle få av sin egen familj eller släkt samt om personen skulle kunna få stöd, hjälp och skydd av de olika samhällsaktörerna.

Sårbarhetsbedömningen avsåg enskilda fall där en del av faktorerna talade för och en del emot sårbarhet. I största delen av fallen förekom flera olika faktorer som talade för sårbarhet på basis av vilka sökanden beviljades uppehållstillstånd på grund av individuella mänskliga orsaker. Sårbarhetsbedömningen var emellertid inte konsekvent, utan det hände ofta att man i mycket liknande fall fattade ett positivt beslut för en sökande, medan en annan sökande fick ett negativt beslut.